

Základy molekulové fyziky a termiky

úloha 1

Vyjádřete v Kelvinech:

- nejnižší naměřenou teplotu na Zemi ve vesnici Vostok $-89,2^{\circ}\text{C}$,
- teplotu varu dusíku (za normálního tlaku) $-195,8^{\circ}\text{C}$,
- teplotu varu helia (za normálního tlaku) $-268,9^{\circ}\text{C}$,
- teplotu tání hliníku (za normálního tlaku) 660°C .

Vyjádřete ve stupních Celsia

- teplotu varu kyslíku (za normálního tlaku) $90,2\text{K}$,
- teplotu reliktního záření ve Vesmíru $2,14\text{K}$,

úloha 2

Sestavte vzorce pro převod teploty ze $^{\circ}\text{C}$ na Kelviny a obráceně.

úloha 3

Jak se ohřeje voda při pádu z Niagarských vodopádu, je-li výškový rozdíl 60m ? Ohřívání okolního vzduchu zanedbáváme.

[ohřeje se asi o $0,14^{\circ}\text{C}$]

úloha 4

Jakou rychlostí by se pohyboval kus železa, pokud bychom veškerý chaotický pohyb jeho atomů namířili do jednoho směru? Uvažujte pro jednoduchost, že měrná tepelná kapacita nezávisí na teplotě ani pro velmi nízké teploty. Železo je na začátku v klidu a má pokojovou teplotu.

[cca 500 m/s]

úloha 5

Vypočtete, jak dlouho bude trvat uvedení 1 litru vody do varu z teploty 25°C pomocí rychlovárné konve o výkonu 2 kW . Tepelné ztráty zanedbejte.

[$2,6\text{ min}$]

úloha 6

Tomáš si chce koupit průtokový ohříváč vody. Jaká je souvislost výkonu a průtoku vody ohříváčem? Voda se ohřívá přibližně z 10°C na 50°C .

úloha 7

(a) Kolik litrů Coca-Coly obsahuje využitelnou energii 1 kWh ?

Ve 100 ml Coca-Coly je obsaženo 43 kcal využitelné energie.

(b) Kolik vody bychom dokázali ohřát o 40°C pomocí 50 l benzínu?

Předpokládáme 100% účinnost. Výhřevnost benzínu je $44000\text{ kJ}\cdot\text{kg}^{-1}$, hustota benzínu je $720\text{ kg}\cdot\text{m}^{-3}$.

[2 litry , 9500 litrů]

úloha 8

Určete minimální kalorickou hodnotu jídla, kterou musí sníst horolezec o hmotnosti 80 kg , který chce vystoupit na Mt. Everest z nadmořské výšky 4200 metrů , aby se jeho vnitřní energie nezměnila. Kolik rohlíků by musel sníst, je-li využitelná energie v jednom rohlíku asi 400 kJ ? Uvažujte, že účinnost práce svalů je 25% .

úloha 9

Svrázný dietolog doporučuje svým pacientům na hubnutí pít ledovou vodu. Vypočtete, kolik ledové vody by musel pacient vypít, aby "spálil" energii jedné tabulky čokolády - 2300 kJ ? Předpokládáme, že vodu musí tělo ohřát z 0°C na 37°C .

[15 litrů]

úloha 10

Kolik vody o teplotě 15°C musíme přilít do litru vody o teplotě 95°C , aby výsledná teplota byla 70°C ?

[$0,45\text{ litru}$]

úloha 11

Abychom určili měrnou tepelnou kapacitu lihu, smícháme 200 g lihu o teplotě $29,9^{\circ}\text{C}$ se 120 g vody o teplotě 15°C . Určete měrnou tepelnou kapacitu lihu, ustálí-li se teplota směsi na $22,4^{\circ}\text{C}$.

[$2470\text{ J}\cdot\text{kg}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$]

úloha 12

(a) Do kalorimetru obsahujícího $0,30\text{ kg}$ vody o teplotě 18°C jsme nalili $0,20\text{ kg}$ vody o teplotě 60°C . V kalorimetru se ustálila výsledná teplota 34°C . Vypočtete tepelnou kapacitu kalorimetru.

(b) Do stejného kalorimetru nyní nalijeme $0,47\text{ kg}$ vody o teplotě 14°C a poté vložíme kovový váleček o hmotnosti $0,40\text{ kg}$ a teplotě 100°C . Výsledná teplota bude 20°C . Určete měrnou tepelnou kapacitu kovu.

[100 JK^{-1} , $380\text{ J}\cdot\text{kg}^{-1}\cdot\text{K}^{-1}$, mosaz]

úloha 13

Teploměr o hmotnosti 55 g s měrnou tepelnou kapacitou $837\text{ Jkg}^{-1}\text{K}^{-1}$ ukazoval 15°C . Byl celý ponořen do 300 g vody za účelem změření její teploty. Po ustálení teploměr ukazoval $44,4^{\circ}\text{C}$. Jaká byla teplota vody před měřením?

[$45,5^{\circ}\text{C}$]

*úloha 14

Určete teplo, které projde za jednu hodinu plochou 1 m^2 cihlové zdi o tloušťce $0,5\text{ m}$, jestliže vnitřní povrch má teplotu 18°C a vnější povrch teplotu -2°C . Součinitel tepelné vodivosti pro cihlovou zeď je $0,84\text{ Wm}^{-1}\text{K}^{-1}$.

[120 kJ]

*úloha 15

Vypočítejte průměrnou teplotu Země na základě rovnosti mezi přijatým teplem od Slunce a vyzářeným teplem do vesmíru. Intenzita záření Slunce je 1360 W/m^2 . Uvažujte pro jednoduchost, že teplota Zemského povrchu je všude stejná, není zde vliv atmosféry a veškeré záření je pohlceno.

úloha 16

(a) Napadlo vás někdy ochladit si v horkém dni vzduch v místnosti tak, že necháte otevřenou lednici? Předpovězte výsledek pokusu pomocí prvního zákona termodynamiky.

(b) Směs benzínu a vzduchu je uzavřena ve válci spalovacího motoru. Po vzplanutí směsi se její teplota prudce zvedne a následně se zvětší objem, směs koná práci. Popište změny vnitřní energie soustavy ohraničené vnitřním objemem válce 1) při zapálení benzínu a 2) při zvětšování objemu.

úloha 17

(a) V místnosti máme N molekul. Určete pravděpodobnost, že se všechen vzduch ocitne v jedné polovině místnosti a ve druhé polovině bude vakuum. Počítejte pro $N=1, 2, 3, 10, 10^{23}$.

(b) V krabici je 5 molekul. Vypočítejte pravděpodobnosti všech konfigurací molekul v krabici. Na základě výsledků vysvětlíte pojmy: rovnovážný stav, mikrostav, makrostav.

úloha 18

(a) Jaký je rozdíl mezi teplotou a teplem?

(b) Proč nás péřová bunda "hřeje"?

(c) Jaký je vliv tepelné kapacity velkých vodních ploch na podnebí?

(d) Proč se nám kovové předměty při dotyku zdají chladnější?

(e) Různé materiály ve stavebnictví se mohou lišit jednak tepelnou vodivostí a jednak měrnou tepelnou kapacitou. Uveďte příklady. Jak se použití různých materiálů projevuje při bydlení?

(f) Jaká je teplota v meziplanetárním prostoru?

(g) Proč je nesmyslné určovat teplotu vzduchu "na sluníčku"?

úloha 19

Molární hmotnost zlata je 197 gmol^{-1} . Kolik (a) atomů zlata, (b) molů zlata, je ve vzorku o hmotnosti $2,5\text{ g}$?

[$7,65\cdot 10^{21}$ atomů, $0,0127\text{ molů}$]

úloha 20

Homeopat připravuje lék ředěním CH12. To znamená, že léčivou látku zředí s vodou v poměru $1:100$ a tento postup zopakuje 12 x . Kolik molekul účinné látky obsahuje 10 g léku? Na začátku máme 10 g účinné látky s molární hmotností 20 g/mol .

úloha 21

Kolik molekul vody by připadalo na 1 cm^2 , kdyby byl 1 g vody rozprostřen rovnoměrně po Zemském povrchu?

[6600]

úloha 22

Chemikálií, na kterou je lidský nos nejcitlivější, je vanilin (4-hydroxy-3-methoxybenzaldehyd). Lze jej zaznamenat už při koncentraci $2\cdot 10^{-11}\text{ g}$ v jednom litru vzduchu. Určete řádově, kolik molekul vanilinu musíme mít v nosní dírce, abychom ucítili jeho přítomnost? Molární hmotnost vanilinu je $152,2\text{ g}\cdot\text{mol}^{-1}$. Objem nosní dírky odhadněte.

[řádově desítky milionů]

úloha 23

V zemské atmosféře je $2\cdot 10^{15}\text{ kg}$ oxidu uhličitého. Lidé ročně spálí $6\cdot 10^{12}\text{ kg}$ uhlíku z fosilních paliv. Jaký je roční přírůstek oxidu uhličitého za předpokladu, že veškerý oxid uhličitý je zachován v atmosféře?

[$2,2\cdot 10^{13}\text{ kg}$, což je asi $1,1\%$]